

Tartu Regiooni Energiaagentuur
Tartu Regional Energy Agency

Kuidas tuua kogukonnaenergeetika oma valda?

Nele Ivask

26. märts 2026

Inspiratsioonipäev, Tartu

VAATAME KOKKUVÕTVALT ÜLE

MIS ON ENERGIAKOGUKOND?

Energiakogukond ehk energiaühistu on grupp inimesi, ettevõtteid või organisatsioone, kes toodavad ja kasutavad energiat koos ning juhivad seda demokraatlikult.

Energiakogukond on kohalike inimeste, ettevõtete või asutuste koostöövorm, kus energiat toodetakse, kasutatakse ja vahel ka jagatakse ühiselt nii, et kasu jääks kogukonnale endale — näiteks väiksemad energiakulud, suurem energiasõltumatus või puhtam elukeskkond

Energiakogukond on ühiselt juhitud kohalik energialahendus, mis toob kasu nii inimestele kui keskkonnale.

PAINDLIKKUS – VASTAVALT VAJADUSELE

KES VÕIVAD OLLA LIIKMED (JA ALGATAJAD)?

- Kohalikud elanikud, kogukonnad
- Kohalik ettevõtte, ühistu
- Kohalik omavalitsus või muu asutus
- Mittetulundusühing

JURIIDILINE VORM

- Tulundusühistu
- Osaühing
- Mittetulundusühistu

ASUKOHT

- Maa
- Linn
- Saar
- Kogu Eesti
(Elektrituruse adus)

TEGEVUSED

(lisaks tootjale/tarbijale)

- Energia salvestamine
- Energia jagamine ja müük
- Renoveerimine
- Elektriautode jagamine
- Ühisostud
- Energiaalane koolitamine/nõustamine

TEHNOLOOGIA

- Päikeseelektrijaam
- Tuul
- Biomass
- Biogaas
- jne

✗ PIIRANG suured ettevõtted

PEAMISED EELDUSED

Selge vajadus või probleem (vajaduspõhisus)

- Toimiv energiakogukond tekib tavaliselt **konkreetse probleemi lahendamiseks**
- Ilma reaalse vajaduseta projekt ei püsi!

NÄITEKS

- kõrged energiahinnad,
- sagedased elektrikatkestused
- vaja sõltumatut energiaallikat
- vananenud taristu

Aktiivsed ja motiveeritud eestvedajad

Vajalik on **tuumikgrupp või liider**, kes:

- veab protsessi
- hoiab motivatsiooni
- suudab kaasata teisi

Protsess on pikk ja võib olla kohati keeruline → nõuab pühendumist.

PEAMISED EELDUSED

Jätkusuutlik ja läbimõeldud projekt

Peab olema:

- realistlik tehniline lahendus
- arvestatud kogukonna vajadustega
- tehtud vajalikud analüüsid
- finantsiliselt jätkusuutlik

Sageli tuleb kaasata **eksperte** (tehnilised, juriidilised, finants)

Toetavad partnerid ja koostöö

- **kohalik omavalitsus** võib pakkuda tuge maa, hoonete, toetuste, info levitamise või poliitilise toe näol
- **Kohalikud ettevõtjad** võivad olla nii tarbijad, investorid kui ka teenusepakkujad
- Mõnedel juhtudel **võrguteenuse osutaja** ja/või teised energiaettevõtted

MIDA SAAB KOHALIK OMAVALITSUS TEHA?

Sobiliku raamistiku loomine

- lisada kogukonnaenergeetika eesmärgid oma kliima- ja energiasstrateegiasse
- võimalusel kohandada vastavaks omavalitsuse tasandi asjassepuutuvad õigusaktid, eeskirjad (nt maa- ja hoonete kasutamise reeglid)

Info ja ekspertabi kättesaadavaks

- jagada infot nõustamisvõimaluste kohta (eraldi nõustamiskoha loomine – *one-stop-shop* on rohkem linnade teema)

Taastuvenergia tootmiseks sobilike pindade (nt KOV majade katused, jäätmaad jne) kaardistamine

MIDA SAAB KOHALIK OMAVALITSUS TEHA?

KOV saab algatada energiakogukonna teemade arutamist

Saab soodustada KOV spetsialistide osalemist protsessi algusest peale

Kiirendada võimalusel kogukonnapargi rajamiseks vajalike planeeringute ja lubade protsesse.

Suhtlemine ettevõtetega
– uurimaks välja nende valmisolekut kogukonna kaasamiseks

Eeskuju näitamine:
omavalitsus osaleb liikmena otseselt energiaühistu tegevuses

MIS MEID PRAEGU TAKISTAB?

Sotsiaalsed takistused (inimesed ja koostöö)

- vähene huvi või motivatsioon kogukonnas
- erimeelsused eesmärkide osas
- usalduse puudumine või halb kommunikatsioon
- inimeste umbusk koostegemise suhtes

Kui inimesed ei saa aru kasust või ei tunne end kaasatuna, võib projekt lihtsalt ära vajuda.

Tehnilised takistused

- sobiva asukoha puudumine (nt katused, maa)
- piiratud elektrivõrgu võimsus või liitumisvõimalused
- Tehniliselt keerukas on toodetud energiat jagada

Võrguga liitumine võib olla kulukas, ajamahukas, piiratud või sootuks võimatu

Lahendus praegu:
tootmine omatarbeks, liitumisvõimsus väike või üldse mitte

Väga piiratud võimalused energia jagamiseks

MIS MEID PRAEGU TAKISTAB?

Finantsilised takistused

- puudub raha alginvesteeringuks
- ebarealistlikud ootused tasuvusele
- puuduvad sobivad rahastusskeemid
- pangalaenu on raske saada

Üsna tihti juhtub, et projekt tundub hea ideena, aga raha kokkusaamine on keeruline

Riigihangete seadusest tulenevad piirangud avalikule sektorile

- katuste, maatükkide energiakogukonna kasutusse andmine
- elektri ostmise energiakogukonnalt

Puudus on aktiivsetest eestvedajatest

ENERGIAKOGUKONNA ALGATAJA KIIRJUHEND

1. Alusta põhjusest, mitte paneelidest (vms)
KÜSIMUS: Miks me seda teeme?

2. Leia inimesed (üksi kaugele ei jõua)
Räägi läbi:
- kohalikud elanikud
- naabrid
- ettevõtted
- KOV

6. Tee asi ametlikuks
- loo juriidiline isik (nt ühistu)
- pane reeglid paika
Ilma reegliteta on tulevikus tüli garanteeritud

7. Ehita alles siis, kui kõik on selge
Alles nüüd:
- seadmed
- paigaldus
- liitumine

3. Pane kokku tuumiktiim
Vähemalt:
- üks "teeme ära" inimene
- üks numbrite inimene
- üks tehniline taip
Kui kõik on ainult ideed → siis ei juhtu midagi

4. Tee kodutöö
Kontrolli üle:
kas võrku saab liituda?
kas ruumi on?
palju maksab?

8. Suhtle, suhtle, suhtle
Hoi a inimesed kursis:
- mis toimub?
- mis maksab?
- mis kasu on?
Kui ei suhtle, siis tekivad kuulujutud (ja need on alati kallimad)

5. Raha: arvuta, mitte ära looda
Pane paika:
investeering
tasuvusaeg
riskid
!!! Kui Excel ütleb "ei tasu ära" siis kuula Excelit

9. Alusta väiksel, kasva targalt
Tee esimene projekt:
- väike
- hallatav
- õpitav
Energiakogukond ei pea kohe päästma kogu maailma!

10. Mõtle pikalt ette
Arutage:
•mis saab 5 aasta pärast?
•kas saab laiendada?
•kas lisame akud / laadimise?

MIS ON TULEMAS?

- Kohalike omavalitsuste energia- ja kliimakava meetmete kataloog (projekt ENERCACY) - <https://interreg-baltic.eu/project/enercracy/>
- StartSun projekt (Obinitsa ja Kääpa energiakogukondade pesa) - <https://interreg-baltic.eu/project/startsun/>
- Taotlusvoor avaneb 5. mail 2026 - Energy Community Facility <https://energycommunitiesfacility.eu/>
- EC4RURAL projekt - <https://ec4rural.uvigo.gal/>

KUIDAS KÜLA RAHVAS PÄIKESEJAAMA TEGI...

HEA IDEE!

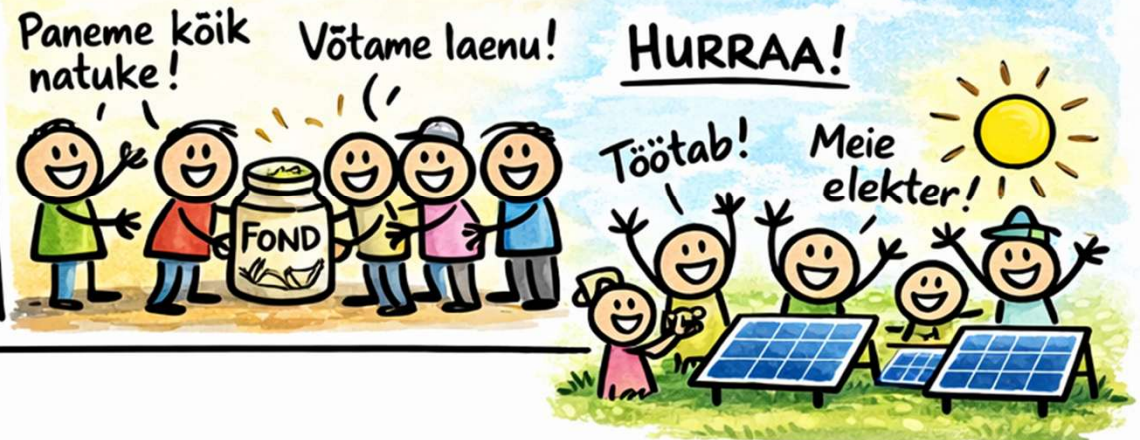
KOOSOLEK

SOBIV KOHT?

RAHA KOKKU

OOTAME VÕRKU...

Täna!

Nele Ivask

nele.ivask@trea.ee

